

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«Сучасні доктрини права соціального забезпечення»
вибіркових компонент
освітньої програми *третього* (доктора філософії) рівня вищої освіти
12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробник: професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 ХНУВС, д.ю.н., професор Кириченко Юлія Миколаївна

Рецензенти:

- Суц О.П. – доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету, к.ю.н., доцент;
- Жорнокуй Ю.М. – завідувач кафедри цивільного права та процесу факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 6 Загальна кількість годин 180 Кількість тем 7	12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення _____доктор філософії_____ (назва СВО)	Навчальний курс 2 Семестр 3 Види контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>42</u> ; (години)		Лекції – <u>18</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>48</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>18</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>90</u> . (години)		Самостійна робота – <u>144</u> . (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасні доктрини права соціального забезпечення» є систематизувати основні правові інститути у сфері соціального захисту та орієнтувати слухачів аспірантури на їх поглиблене вивчення, а також сформувати глибокі теоретичні знання, навички самостійного аналізу та вміння застосовувати правові норми, що регламентують порядок реалізації права на соціальне забезпечення при настанні певного соціального ризику. Вивчення цієї навчальної дисципліни дозволить придбати професійні знання у сфері правового забезпечення соціальних прав громадян у нашій країні.

Завданнями навчальної дисципліни є: надання системних юридичних знань про засади нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері соціального забезпечення. У результаті вивчення матеріалу, запропонованого до ознайомлення у даній програмі, слухач аспірантури отримає професійні знання законодавства у сфері соціального забезпечення. Оскільки єдиний кодифікований акт який би регулював увесь комплекс суспільних

відносин, які є предметом даної галузі, відсутній, що зумовлено реформуванням пенсійної системи тому увага акцентується на множинності джерел. Під час вивчення матеріалу здобуде навички теоретичного та методологічного наукового аналізу і пошуку шляхів вирішення типових та нестандартних ситуацій, які виникають або можуть виникати у професійній діяльності юристів, діяльність яких пов'язана із соціальним захистом населення.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни слухач аспірантури повинен:

знати: понятійний апарат навчальної дисципліни; теоретичні засади появи, існування та перспективи розвитку права соціального забезпечення та його науки; поняття та систему права соціального забезпечення; види соціальних ризиків; організаційно-правові форми соціального забезпечення; особливості правового положення суб'єктів, а також їх права та обов'язки; систему страхового пенсійного забезпечення; правові ознаки спеціальних пенсій; правові підстави надання соціальних послуг; види соціальних пільг.

вміти: орієнтуватися в термінологічному апараті, який містить законодавство права соціального забезпечення та вміти аналізувати його; застосовувати відповідні нормативно-правові акти, якими регулюються відносини соціального забезпечення; оперувати концептуальними аспектами впровадження та реалізації пенсійної реформи в Україні; аналізувати джерела права соціального забезпечення; визначати перспективи розвитку законодавства.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Предмет, метод і система права соціального забезпечення».

Поняття соціально-забезпечувальних відносин. Концептуальне обґрунтування сфери соціально-забезпечувальних відносин. Предмет та метод правового регулювання права соціального забезпечення.

Функції та принципи права соціального забезпечення.

Система права соціального забезпечення. Система науки та система навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення». Характеристика окремих інститутів права соціального забезпечення.

Поняття та види джерел права соціального забезпечення. Класифікація джерел права соціального забезпечення. Конституція України та інші конституційні закони як джерела права соціального забезпечення. Міжнародні договори як джерела права соціального забезпечення. Закони України як джерела права соціального забезпечення. Правові акти Міністерства соціальної політики. Підзаконні нормативно-правові акти.

Місце права соціального забезпечення в системі права України. Взаємозв'язок права соціального забезпечення з конституційним правом, трудовим правом, фінансовим правом.

ТЕМА № 2. «Правовідносини соціального забезпечення».

Поняття правовідносин соціального забезпечення. Законодавче визначення правовідносин соціального забезпечення. Характерні ознаки правовідносин соціального забезпечення.

Види правовідносин соціального забезпечення.

Правове регулювання соціально-страхових, соціально-забезпечувальних та процедурних відносин. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Характеристика суб'єктів та об'єктів правовідносин. Юридично складові соціально-забезпечувальних правовідносин. Об'єкти соціально-забезпечувальних відносин: пенсії (страхові пенсії, спеціальні пенсії), соціальні допомоги, державні допомоги, соціальні пільги, соціальне обслуговування.

Страховий стаж як правостворюючий і правозмінюючий юридичний факт.

Особливості обчислення страхового стажу щодо певних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Значення страхового стажу для призначення всіх видів пенсій у солідарній пенсійній системі та допомоги в разі тимчасової непрацездатності і допомоги по безробіттю.

Загальна характеристика суб'єктів права соціального забезпечення. Правові передумови участі в соціально-забезпечувальних правовідносинах. Правоздатність та галузевий правовий статус особи. Класифікація суб'єктів права соціального забезпечення.

Характерні ознаки загальних суб'єктів, які отримують соціальне забезпечення. Спеціальні суб'єкти права соціального забезпечення та їх правовий статус.

Державні органи як суб'єкти права соціального забезпечення. Загальна характеристика їх повноважень.

Соціальні страхові фонди як суб'єкти права соціального забезпечення. Правове становище соціальних страхових фондів. Недержавні пенсійні фонди та їх правове становище.

Пенсійний фонд України як суб'єкт права соціального забезпечення.

Особливості правового статусу пенсійного фонду України. Основні завдання Пенсійного фонду України.

ТЕМА № 3. «Соціальні ризики».

Поняття та загальна характеристика ознак соціального ризику. Організаційно-правові форми соціальних ризиків. Класифікація соціальних ризиків.

Види соціальних ризиків. Непрацездатність як соціальний ризик. Види непрацездатності. Загальна характеристика постійної, стійкої та тимчасової непрацездатності.

Порядок визначення постійної непрацездатності. Ознаки та порядок встановлення стійкої непрацездатності. Характеристика основних критеріїв життєдіяльності людини. Порядок встановлення інвалідності. Загальна характеристика груп інвалідності. Особливості визначення підстав та причин інвалідності.

Ознаки та порядок встановлення тимчасової непрацездатності. Загальний порядок розслідування нещасного випадку на виробництві. Процедура проведення і обліку нещасних випадків на виробництві.

Особливості розслідування професійного захворювання. Порядок підтвердження тимчасової втрати працездатності.

Загальна характеристика безробіття. Порядок визнання громадянина безробітним.

Загальна характеристика соціального ризику – втрата годувальника. Порядок призначення соціальних виплат. Особливості визначення непрацездатних членів сім'ї.

Загальна характеристика соціального ризику – малозабезпеченість. Критерії та порядок підтвердження малозабезпеченості.

ТЕМА № 4. «Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні».

Поняття та загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення.

Види соціального забезпечення. Соціальне страхування як вид соціального забезпечення. Характерні ознаки організаційно-правової форми соціального забезпечення - асигнування з бюджетів різних рівнів. Шляхи фінансування соціального-забезпечення за рахунок асигнувань з бюджету.

Відмінність загальнообов'язкового державного соціального страхування від цивільно-правового договору страхування. Характеристика системи страхових випадків. Деперсоніфікація страхової суми.

Характерні ознаки загальнообов'язкового державного соціального страхування. Основні принципи загальнообов'язкового соціального страхування. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Організація солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Порядок формування коштів Пенсійного фонду України. Види виплат, що здійснюються у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Характеристика суб'єктного складу солідарної системи пенсійного страхування.

Організація обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування. Характеристика учасників накопичувальної системи пенсійного страхування. Накопичувальний пенсійний фонд його структура та повноваження.

Характерні ознаки недержавного пенсійного страхування та порядок його реалізації. Суб'єкти недержавного пенсійного страхування їх права та обов'язки.

ТЕМА № 5. «Система страхового пенсійного забезпечення».

Структура системи страхового пенсійного забезпечення. Особливості трирівневої системи страхового пенсійного забезпечення. Загальна характеристика недержавних фондів – суб'єктів другого і третього рівня недержавного пенсійного забезпечення. Види недержавних пенсійних фондів: відкриті, корпоративні професійні.

Поняття та правові ознаки страхових пенсійних виплат. Характеристика суб'єктів, що мають право на отримання пенсійних виплат у солідарній пенсійній системі. Страховий стаж та порядок його обчислення. Впровадження системи персоналізований облік та її особливості.

Порядок обчислення заробітної плати для обчислення пенсій у солідарній пенсійній системі. Порядок призначення і виплати пенсії у солідарній пенсійній системі.

Загальна характеристика та порядок призначення інших видів пенсій: пенсії по інвалідності; пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі. Поняття пенсійного контракту та його значення в системі пенсійного забезпечення.

Довічний ануїтет – довічна пенсія в системі недержавного пенсійного забезпечення: підстави призначення, порядок виплати.

Порядок призначення пенсійних виплат, що здійснюються одноразово в недержавній пенсійній системі.

ТЕМА № 6. «Правове регулювання спеціальних пенсій».

Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій, що передбачені законодавством України. Порядок призначення пенсії особам, звільненим з військової служби та деяким іншим особам. Пенсійне забезпечення державних службовців. Умови набуття права на пенсію за віком державного службовця. Особливості пенсійного забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування. Порядок та підстави пенсійного забезпечення народних депутатів.

Особливості пенсійного забезпечення суддів і службових осіб органів

прокуратури.

Правове регулювання пенсійного забезпечення наукових і науково-педагогічних працівників.

Пенсії за особливі заслуги перед Україною: поняття, суб'єкти, підстави призначення та порядок виплати.

Особливості державного пенсійного забезпечення інших осіб: постраждалих від Чорнобильської катастрофи, жителів гірських населених пунктів, ветеранів війни, донорів.

ТЕМА № 7. «Правове регулювання страхових допомог».

Поняття та правові ознаки страхових допомог. Види страхових допомог. Підстави та умови надання допомоги по безробіттю застрахованим і незастрахованим особам у системі соціального забезпечення. Особливості надання допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Порядок надання допомоги по вагітності і пологах з Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Загальна характеристика та порядок надання допомоги з Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, що надаються із стійкою втратою працездатності. Допомога на поховання.

Страхові допомоги в разі безробіття: допомога в разі безробіття, в тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога в разі часткового безробіття; матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного; матеріальна допомога у разі безробіття, одноразова матеріальна допомога безробітному та непрацездатним особам, які перебувають на його утриманні. Порядок обчислення середньої зарплати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 3							
Тема № 1. Предмет метод і система права соціального забезпечення.	30	6	8			16	Екзамен
Тема № 2. Правовідносини соціального забезпечення.	25	6	8			11	
Тема № 3 Соціальні ризики.	25	6	6			13	
Тема № 4 Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.	25	6	6			13	
Тема № 5 Система страхового пенсійного забезпечення.	25	6	6			13	
Тема № 6 Правове регулювання спеціальних пенсій	25	6	6			13	
Тема № 7 Правове регулювання страхових допомог	25	6	8			11	
Всього за семестр № 3:	180	42	48			90	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекцій	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Предмет метод і система права соціального забезпечення.	30	4	4			22	екзамен
Тема № 2. Правовідносини соціального забезпечення.	25	4	4			17	
Тема № 3 Соціальні ризики.	25	2	2			21	
Тема № 4 Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.	25	2	2			21	
Тема № 5 Система страхового пенсійного забезпечення.	25	2	2			21	
Тема № 6 Правове регулювання спеціальних пенсій	25	2	2			21	
Тема № 7 Правове регулювання страхових допомог	25	2	2			21	
Всього за семестр № 3:	180	18	18			144	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1: Предмет, метод і система права соціального забезпечення.	
	1. Місце права соціального забезпечення в системі права України. 2. Взаємозв'язок права соціального забезпечення з іншими галузями права. 3. Теорії визначення визначення сфери соціально-забезпечувальних відносин.	Нормативно-правові акти: 1-15 Навчально-наукова література: 1-8.
	Тема № 2: Правовідносини соціального забезпечення.	
	1. Громадяни як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин. 2. Суб'єкти які забезпечують право на соціальне забезпечення. 3. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.	Нормативно-правові акти: 1-10 Навчально-наукова література: 1-8
	Тема № 3: Соціальні ризики.	
	1. Місце соціального ризику в структурі юридичного факту. 2. Види соціальних ризиків. 3. Причини інвалідності та порядок їх встановлення.	Нормативно-правові акти: 1, 3, 5-7 Навчально-наукова література: 1-8.
	Тема № 4: Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.	
	1. Види організаційно-правових форм соціального страхування. 2. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування. 3. Відмінність загальнообов'язкового державного соціального страхування від цивільно-правового договору страхування. 4. Застраховані особи як суб'єкти солідарної системи пенсійного страхування. 5. Запровадження обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування.	Нормативно-правові акти: 1-15 Навчально-наукова література: 1-8,15
	Тема № 5. Система страхового пенсійного забезпечення.	
	1. Структура системи страхового пенсійного забезпечення в Україні. 2. Правові ознаки страхових пенсійних виплат. 3. Суб'єкти права на отримання пенсії із солідарної пенсійної системи. 4. Страховий стаж та його юридичне значення в системі пенсійного забезпечення. 5. Пенсійний контракт.	Нормативно-правові акти: 1-15 Навчально-наукова література: 1-8,10,15

		Тема № 6: Правове регулювання спеціальних пенсій.		
		1. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби. 2. Пенсійне забезпечення державних службовців по інвалідності. 3. Пенсійне забезпечення службових осіб органів прокуратури.	Нормативно-правові акти: 1,7-10,15, Навчально-наукова література: 1-8, 15.	
		Тема № 7: Правове регулювання страхових допомог.		
		1. Надання допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності. 2. Матеріальна допомога у період професійної підготовки та перепідготовки. 3. Страхові виплати потерпілим особам, що виплачуються під час їх професійної реабілітації.	Нормативно-правові акти: 1-15 Навчально-наукова література: 1-8,15.	

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Творча робота студента виконується у письмовому вигляді за обраною темою. При роботі з матеріалом студент повинен використовувати не лише нормативно-правові акти та підручники, а й статті у періодичних та наукових виданнях. Конкретний перелік джерел інформації обирається студентом самостійно.

Студент може виконати науково-дослідну роботу за тематикою погодженою з керівником. Перший етап полягає у вивченні студентом відповідного розділу підручника, ознайомлення з нормативно-правовими актами та матеріалами судової практики, постановами Пленуму Верховного Суду України, підборі спеціальної літератури за темою науково-дослідної роботи. Другий етап написання роботи полягає в складанні плану роботи, студент може це зробити самостійно або звернутися до викладача за консультацією. Починається робота із вступу. В якому необхідно обґрунтувати актуальність теми, певний рівень теоретичної та практичної новизни, цілі та завдання дослідження. Індивідуальна науково-дослідна робота має складатися з плану, вступу, основного змісту, висновків і списку літератури. Роботу потрібно виконувати відповідно до плану, робити підстрочні посилання на використані нормативно-правові акти та літературні джерела.

Робота повинна містити висновки в яких студент формулює основні положення та пропозиції щодо вдосконалення діючого законодавства та практики його застосування. Обсяг науково-дослідної роботи має становити не менше 23-30 сторінок(формат А-4), 14 шрифту через 1,5 інтервал.

Список використаних джерел завершує роботу та оформляється таким чином. Спочатку в ньому розміщуються за юридичною силою нормативно-правові акти (Конституція України, міжнародно-правові договори і угоди, Кодекс законів про працю України), потім наукові праці (підручники, книги, статті), в алфавітному порядку. У кінці списку міститься перелік практичних матеріалів, використаних у роботі.

5.1.1. Теми рефератів

1. Виникнення та розвиток права соціального забезпечення в Україні.
2. Особливості класифікації джерел права соціального забезпечення.
3. Система права соціального забезпечення й точки зору з цього приводу.
4. Міжнародні договори України як джерела права соціального забезпечення.
5. Процедурні правовідносини у праві соціального забезпечення.
6. Соціально-страхові правовідносини та їх зміст.
7. Державні органи як суб'єкти права соціального забезпечення.
8. Загальне захворювання як причина непрацездатності.
9. Поняття та підстави визнання особи безробітною.
10. Втрата годувальника як соціальний ризик.
11. Малозабезпеченість як соціальний ризик.
12. Підстави визнання особи частково безробітною.

13. Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування.
14. Страхові випадки у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
15. Організація пенсійного страхування в Україні.
16. Організація загальнообов'язкового соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
17. Організація загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.
18. Правове регулювання пенсійного забезпечення за віком.
19. Правове регулювання пенсійного забезпечення по інвалідності.
20. Види довічних пенсій в накопичувальній пенсійній системі.
21. Загальні умови призначення пенсій в недержавній пенсійній системі.
22. Договір страхування довічної пенсії.
23. Порядок призначення і виплати пенсії державним службовцям.
24. Пенсійне забезпечення посадових осіб органів місцевого самоврядування.
25. Пенсійне забезпечення народних депутатів.
26. Пенсійне забезпечення суддів.
27. Пенсійне забезпечення науково-педагогічних працівників.
28. Субсидії на житлово-комунальні послуги.
29. Державні допомоги особам які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
30. Порядок надання державної соціальної допомоги малозабезпеченій особі яка здійснює догляд за інвалідом.
31. Страхові послуги у зв'язку з втратою працездатності.
32. Соціальне обслуговування дітей.
33. Соціальна реабілітація інвалідів.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Предмет права соціального забезпечення та його особливості.
2. Функції права соціального забезпечення: сучасний стан та перспективи розвитку.
3. Пенсійні системи світу: порівняльний аспект.
4. Світовий досвід функціонування системи соціального страхування.
5. Зміст правосуб'єктності громадян за правом соціального забезпечення.
6. Право людини на соціальне забезпечення в Україні.
7. Принципи пенсійного забезпечення.
8. Міжнародно-правові акти як джерела права соціального забезпечення.
9. Обов'язкове державне соціальне страхування по безробіттю.
10. Соціальні пільги як вид соціального забезпечення.
11. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.
12. Відмінність загальнообов'язкового державного соціального страхування від цивільно-правового договору страхування.
13. Організація пенсійного страхування в Україні.

14. Страхування від нещасного випадку на виробництві та його особливості.
15. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та його види.
16. Організація недержавного пенсійного страхування в Україні.
17. правове регулювання пенсійного забезпечення за віком.
18. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника.
19. Пенсійне забезпечення суддів і службових осіб органів прокуратури.
20. Пенсійне забезпечення наукових і науково-педагогічних працівників.
21. Соціальний захист осіб які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
22. Страхові допомоги: види, умови надання.
23. Державні соціальні допомоги.
24. Соціальні пільги: ознаки, класифікація.
25. Правове регулювання соціального обслуговування в Україні.

6. Методи навчання

Метою лекційного курсу є засвоєння теоретичних проблем науки права соціального забезпечення, основних положень чинного законодавства, а також практики його застосування.

Аудиторні заняття проводяться у формі семінарських та практичних занять, на яких студенти повинні приймати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або іншими тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію.

Самостійне оволодіння та поглиблення знань полягає у вивченні рекомендованої навчальної та теоретичної літератури. Обсяг, зміст і форма індивідуальної роботи зі студентами визначаються викладачем. Це може бути участь у науковому дослідженні, написання реферату, участь у науково-практичній конференції студентського наукового товариства тощо.

7. Перелік питань до екзамену з дисципліни «Доктрини права соціального забезпечення: історія та сучасність»

1. Поняття соціального забезпечення та його місце в системі соціального захисту.
2. Поняття та предмет права соціального забезпечення.
3. Метод права соціального забезпечення.
4. Системи права соціального забезпечення.
5. Функції права соціального забезпечення.
6. Принципи права соціального забезпечення.
7. Джерела права соціального забезпечення України: загальна характеристика.
8. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії у сфері права соціального забезпечення.
9. Поняття та види правовідносин у праві соціального забезпечення.
10. Суб'єкти правовідносин у праві соціального забезпечення.
11. Громадяни як суб'єкти правовідносин у праві соціального забезпечення.

12. Уповноважені державою органи та організації як суб'єкти правовідносин у праві соціального забезпечення.
13. Об'єкти правовідносин у праві соціального забезпечення.
14. Зміст правовідносин у сфері права соціального забезпечення.
15. Юридичні факти які зумовлюють виникнення, зміну чи припинення правовідносин у праві соціального забезпечення.
16. Поняття, ознаки, та види стажу у праві соціального забезпечення.
17. Поняття та правові ознаки соціального ризику.
18. Непрацездатність як соціальний ризик. Види непрацездатності.
19. Поняття, ознаки та причини інвалідності.
20. Порядок розслідування нещасного випадку на виробництві.
21. Втрата годувальника, як соціальний ризик.
22. Порядок визнання громадян безробітними.
23. Поняття, критерії та порядок підтвердження малозабезпеченості.
24. Поняття, порядок підтвердження тимчасової втрати працездатності.
25. Поняття соціального страхування. Його види та організаційні засади.
26. Відмінність соціального страхування від цивільно-правового договору страхування.
27. Організація пенсійного страхування в Україні.
28. Обов'язкове державне страхування у зв'язку тимчасовою непрацездатності.
29. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
30. Поняття види та ознаки страхових пенсій.
31. Пенсії за віком: загальна характеристика.
32. Організація солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
33. Пенсії по інвалідності: загальна характеристика.
34. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника: загальна характеристика.
35. Порядок призначення та виплати пенсії в солідарній пенсійній системі.
36. Види довічних пенсій в накопичувальній пенсійній системі.
37. Порядок отримання одноразової виплати з Накопичувального фонду.
38. Пенсійний контракт.
39. Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій.
40. Пенсійне забезпечення державних службовців.
41. Пенсійне забезпечення наукових та науково-педагогічних працівників.
42. Пенсійне забезпечення суддів і службових осіб органів прокуратури.
43. Правове регулювання пенсій за особливі заслуги перед Україною.
44. Поняття і види страхових допомог.
45. Підстави та умова надання допомоги по безробіттю застрахованим громадянам.
46. Порядок надання допомоги по вагітності та пологах.
47. Страхові допомоги сім'ї потерпілого від нещасного випадку на виробництві в разі його смерті.
48. Поняття та види державних соціальних допомог.

49. Поняття та ознаки соціальних пільг.
50. Поняття та форми соціального обслуговування.
51. Соціальне обслуговування громадян похилого віку.
52. Підстави скорочення, відкладення та припинення виплати допомоги по безробіттю.
53. Недержавні пенсійні фонди та їх види.
54. Суб'єкти недержавного пенсійного страхування.
55. Суб'єкти обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування.
56. Довічний ануїтет.
57. Пенсії особам які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
58. Державна соціальна допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.
59. Державна соціальна допомога на дітей одиноким матерям.
60. Допомога дітям інвалідам та інвалідам з дитинства.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переведу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переведу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Здобувач, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (роботу на семінарських, практичних, лабораторних й інших аудиторних заняттях, виконання самостійних навчальних та індивідуальних творчих завдань) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\text{Кількість балів за підсумковим контролем}}$$

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якості виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якості виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якості виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якості їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативно правові акти:

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс законів про працю України: станом на 1 вересня 2017 р. Постанови Пленуму Верховного Суду України з питань трудового права. —Х.: Право. 2017. — 160с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / 15-е вид., допов. та переробл. / Відп. ред. Ротань І.І., Зуб І.В., Сонін О.С. — К., Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2013-684с.
4. Законодавство України про працю: збірник офіційних текстів законів станом на 10 квітня 2012 —К.: «Центр учбової літератури», 2012. — 488.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 46-47,— Ст. 403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 №. 1533-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 22. — Ст. 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
7. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 3. — Ст. 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text>
8. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49-51. — Ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
9. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 47-48. — Ст. 372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
10. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 № 1767-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 35. — Ст. 289. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14#Text>
11. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 21. — Ст. 252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
12. Про статус та соціальний захист громадян які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 № 796--XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 16.— Ст. 200.
13. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 15. — Ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
14. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та

деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29. — Ст. 399.

15. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 року. // Відомості Верховної Ради - 2013, № 24, ст.243) №5067–VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

16. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580 №VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Навчально-наукова література:

Основна:

1. Грищенко, К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2019. - 29 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/3fd79b51-033c-4b01-b1f8-efc38ec664db>

2. Митько, Я. В. Особливості правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Я. В. Митько; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2019. - 29 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/e6d0d51a-7a07-4b9e-b4bf-724df04606b2>

3. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с. URL: https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/554892/mod_resource/content/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0_30-11-20.pdf

4. Панченко, Г. В. Соціально-правовий захист учасників бойових дій в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Г. В. Панченко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2018. - 15 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/6a6c2021-151f-4131-b2aa-a7583e9aca6a>

5. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. - Одеса, 2022. - 266 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.16223>

6. Синчук С.М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія / С.М. Синчук. - Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2015. — 422 с.

7. Ширант А.А. Принципи пенсійного забезпечення. Монографія / А.А.Ширант. - К.: "ДІА", 2012. - 192 с.

8. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців. Монографія / М.М. Шумило. — К.: Ніка-Центр, 2010. — 272 с.

Додаткова:

9. Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: Тези доповідей та наукових повідомлень учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, 7-8 жовтня 2011 р. / За ред. к.ю.н, доц. В.В. Жернакова. — Харків: Кросроуд, 2011. — 540 с.

10. Бортник С. М. До проблеми пенсійного забезпечення працівників Національної поліції України / Бортник С. М. // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2019. – Вип. 2, т. 2. – С. 8-13.
11. Гончаров В. Щодо проблеми визначення поняття "соціальне обслуговування" // Вісник прокуратури : загальнодержавне фахове юридичне видання / Генеральна прокуратура України; Нац. юр. ак. України ім. Ярослава Мудрого; КНУТШ. – Київ, 2010. – № 12 (114). – С. 107-112.
12. Гончаров В.О. Правові принципи інституту соціального обслуговування // Проблеми законності : академічний збірник наукових праць / Мін.освіти і науки Укр. ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2011. – Вип. 113. – С. 226-233.
13. Клименко А. Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України : окремі аспекти// Науково-практичний журнал теорія та практика правознавства Вип. 2 (12) електрон. наук. вид. – 2017 ISSN 2225-6555
14. Ляхівненко С.М. Правова природа міжнародних стандартів захисту соціальних та економічних прав засуджених // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки / Інститут держави і права ім. Корецького В.М. НАН України. – Київ, 2010. – Вип. 49. – С. 590-595. – ISSN 1563-3349
15. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т.А.Занфірова, М.І.Іншин, С.М.Прилипко та ін.; за заг. ред. Т.А.Занфірової, С.М.Прилипка, О.М. Ярошенка. – 2-ге вид.переробл. і доповн. – Х.: «ФІНН», 2012. – 640с.
16. Синчук С. Соціальні пільги як вид соціального забезпечення в Україні. Інтернет-видання “Юриспруденція он-лайн” // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=&d=311>
17. Тюптя О. Шляхи вдосконалення сфери соціальних послуг в Україні / О. Тюптя, В. Шкуро // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2011.
18. Шумна Л. До проблеми принципів інституту соціального обслуговування // Вісник Академії правових наук України : збірник наукових праць / Президія Акад. правових наук України. – Харків, 2011. – № 3 (66). – С. 197-205.
19. Шумна Л. П. Соціальна підтримка як організаційно-правова форма соціального забезпечення : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2014. 39 с.
20. Юшко А. М., Швець Н. М. Міжнародні соціальні стандарти: навч. посібник/за заг. ред. В. В. Жернакова. Харків, 2013. 121 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.
2. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.
3. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.

4. www.library.ukma.kiev.ua – електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.